

LÖVŐ TELEPÜLÉSFÖLDRAJZI FEJLŐDÉSE AZ ELMÚLT MÁSFÉL ÉVTIZEDBEN (2009-2024)

NÉMETH SÁNDOR

URBAN GEOGRAPHICAL DEVELOPMENT OF LÖVŐ IN THE PREVIOUS 15 YEARS (2009-2024)

BEVEZETÉS

A tanulmány célja annak a Lövőnek az elmúlt évtizedben mutatott fejlődésének a településföldrajzi szempontú vizsgálata, amely azon ritka községi jogállású települések közé tartozik, amelynek nemcsak a múltjának, hanem a jelenének, és talán jövőjének is szerves része az ipara. A témában e sorok írója – Kocsis Zsolttal együtt – másfél évtizeddel ezelőtt már kutakodott, és annak összefoglalását a 2009-es településföldrajzi konferencián előadta, írott változatát pedig a következő évben a Településföldrajz aktuális kérdései című tanulmánykötetben közzé tette (*NÉMETH – KOCSIS 2010*).

Az elmúlt 15 év már jelentős időtávnak tekinthető ahhoz, hogy a vizsgálatot hasonló szempontok szerint elvégezzük, és azokból a következtetéseket levonjuk. A vizsgálat az előzménynek tekintett 2010-es publikációhoz hasonlóan a hagyományos geográfiai algoritmust követve először a község történeti földrajzi áttekintését adja, majd ezt követi a funkciókat és a morfológiai jegyeket összegyűjtő és elemző településföldrajzi egység, amelynek végén a funkcionális morfológiai rész adja az összefoglalást. Az újabb kutatáshoz a 2011-es és – amennyiben azok már elérhetőek voltak – a 2022-es népszámlálási vonatkozó adatait is felhasználtuk.

1. A KÖZSÉG FÖLDRAJZI FEKVÉSE

1.1. TERMÉSZETFÖLDRAJZI FEKVÉS

Lövő község a hivatalos tájbeosztás alapján a Nyugat-magyarországi-peremvidék nagytáj Sopron–Vasi-síkság középtájának kistáján, a Répce-síkon helyezkedik el, az északnyugat-délkeleti irányba vezető Kardos-ér nevű vízfolyás jobb partján (*MAROSI – SOMOGYI 1990, DÖVÉNYI, 2010*). A kistáj nagy – 529 km² – kiterjedésű és 167 m-es átlagos tengerszint feletti magassága, illetve 8,5 m/km² átlagos relatív reliefje alapján igazi alföldies jellegű tökéletes síkság benyomását kelti. A névadó folyó félköríves, aszimmetrikus völgyétől É-ÉK-re elterülő

kavicstakarós síkság, ahol a települések fejlődését irányító természetföldrajzi tényezők közül nem elsősorban a tektonikai nagyformák (árkok, bércek) voltak a meghatározók, hanem a felszíni vízfolyásuk maguk vagy az általuk kialakított, viszonylag kis kiterjedésű teraszok, medermaradványok.

A vízfolyások mentén kialakult falvak beépített területei ezeket a teraszokat követve, kissé elnyúlva, a rájuk eső folyómeder minél nagyobb szakaszát hasznosítva terjedtek ki. A telkek ennek megfelelően az utcafrontra merőlegesen és hosszan elnyúlva, szalagszerűen helyezkednek el. Lövé község abszolút földrajzi helyzete alapján síksági, folyó menti, szalag telkes településként tipizálható.

1.2. TÁRSADALOMFÖLDRAJZI HELYZET

Az 1385 lakosú község (*KSH 2022*) relatív földrajzi helyzete alapján Győr-Moson-Sopron vármegye délnyugati részén fekszik. Korábban az 1950-ben életbe lépett közigazgatási átszervezés által megszüntetett Sopron vármegyéhez tartozott. Lövé a vármegyén belül az 1870-től Csepreg székhelyű Répce-melléki járás északi peremén helyezkedett el. Az említett reform felszámolta ezt a közigazgatási egységet is, és településeinek 2/3-át az újonnan megalakított Győr-Moson-Sopron megyéhez csatolta, ugyanakkor a legnépesebb települések – Bük és Csepreg – Vas megyéhez kerültek. A Répce-sík több törpeváros, illetve népesebb (nagy)község egymás közötti társadalmi-gazdasági feladatmegosztásával kiegyensúlyozott, policentrikus települési szövete felbomlott.

Lövé a Soproni járás – majd 1984-től városkörnyék – részeként városhiányos térségbe került. Az Országos Településhálózat-fejlesztési Konceptió (OTK) életbe lépésétől (1971) a falu marginális helyzete egyszerre előnnyé vált, ugyanis a dokumentum Sopron középfokú központ alsófokú központjává léptette elő, amelynek vonzáskörzetébe öt falut (Nagylózs, Nemeskér, Sopronkövesd, Újkér, Völcselj) utalt. Lövé alsófokú központtá történő kinevezését a kedvező megközelíthetőségéből adódó „súlyponti” helyzete indokolta.

A szocializmusban az állami fejlesztési források apadásával, majd a városkörnyéki rendszer szétesésével a települések fejlesztési lehetőségeit az addigi külső tényezők helyett alapvetően a belső erőforrások határozták meg. Ez a rendszer alaposan átrendezte egy-egy térség települési hierarchiáját. A Répce-sík központjai közül Simaság és Csepreg a rendszerváltás vesztesei közé sorolható, hiszen mindkettőben a legnagyobb – egyébként az agrárszférában érdekelt – nagyfoglalkoztatók megszűntek. A piacgazdaság kiépülésének azok a települések lettek a nyertesei, amelyek húzóágazatai nem omlottak össze az általános gazdasági recesszióban. A Répce-síkon ilyen Bük, amelynek nemzetközi jelentőségű gyógyturizmusa és ilyen Lövé is, amelynek pedig az ipara tudott a globális kihívásokhoz alkalmazkodni. Ezek a települések jelentős

anyagi erőforrások birtokában képesek voltak központi funkcióikat mennyiségileg és minőségileg egyaránt fejleszteni, így egyre több tekintetben és nagyobb területre terjed ki vonzásuk, tehát a településhierarchiában feljebb léptek.

Lövő Győr-Moson-Sopron vármegyén belül a 39 települést számláló Sopron-Fertődi kistérségnek mint LAU 1-es szintnek lett a tagja, annak a két névadó város mellett a harmadik mikroközpontjává vált. A kistérség három mikrokörzetre volt osztható, amelyek egyúttal egy-egy fejlesztési társulást is képeztek: 1. Sopron és környéke (hat település, központ: Sopron); 2. Fertőmenti (16 település, központ: Fertőd); 3. Alpokalja (17 település, központ: Lövő). A mikrokörzet határai jól mutatták a statisztikai kistérség heterogén összetételét. Az Alpokalja mikrokörzet a legnagyobb település-, de egyúttal a legkisebb lélekszámú volt a három közül. Itt a települések zömén a turisztikai kapacitás kiépítetlen, viszont több helyütt domináns az ipar (Lövé, Sopronkövesd) vagy a mezőgazdaság (Újkér). A vármegyében itt a legnagyobb a települések sűrűsége, viszont a legkisebb az átlagos nagysága, és ez még inkább kiemelte a két legnagyobb, egyébként alig másfélezes központi község, Lövé és Iván jelentőségét. Lövé két ágazatban, az oktatásban és az iparban évtizedek óta térségi, sőt megyehatáron átnyúló vonzó hatással bír. Földrajzi elhelyezkedése és gazdasági ereje révén ezeket a hagyományos központi szerepköreit több mikrokörzeti funkcióval bővítette. Két szomszédos településre közigazgatási vonzást is kiépített, ugyanis Nemeskérrel és Völcsejjel alkotott körjegyzőségnek a székhelyévé is vált.

A kistérségek helyett a 2012. évi XCIII. törvény értelmében 2013. január 1-től ismét bevezetett járási rendszerben Lövé a Soproni járásba került és a körjegyzőségeket felváltó közös önkormányzati hivatalok tekintetében a Nemeskérrel és Völcsejjel fenntartott közös hivatal az új rendszerben is megtartotta. A község a településhierarchiában elfoglalt helye szerint mikroközponti intézményhálózattal is rendelkező iparfaluként tipizálható.

Lövő közlekedésföldrajzi helyzete a település valamennyi ismert történelmi periódusában kedvező, fejlődésének legfontosabb tényezője volt. A község a Sopronból Sárváron keresztül a Balaton felé vezető országút (84-es számú másodrendű országos főút), illetve a Kőszegről Kapuvárra vezető (8627. számú) út kereszteződésében található, az említett városok mindegyikétől csaknem azonos, 25 km-nyi távolságra. További négy kisebb város fekszik 20 km-es körzeten belül: Fertőszentmiklós, Fertőd, Csepreg és Bük.

Lövő a Sopron-Szombathely-Nagykanizsa városokat összekötő ún. déli vasúton állomással rendelkezik. A vonalat 2001-ben a MÁV-tól átvette a GySEV, amely másfél év alatt jelentős korszerűsítést hajtott végre és mindkét irányban távolabbra induló járatokat állított üzembe. A szerelvények némelyike észak felé Sopronon keresztül Bécsújhelyig vagy Bécsig, dél felé pedig Szombathelyen keresztül Grazba közlekedik.

2. TÖRTÉNETI FÖLDRAJZI ÁTTEKINTÉS

Lövő történetének időbeli felosztása nyomán hat nagyobb történeti korszakot tudunk elkülöníteni, amelyek valamilyen formában nyomot hagytak a helység morfológiai képén. Alapos vizsgálatuk és helyes értelmezésük nélkülözhetetlen Lövő településföldrajzi vizsgálatához.

2.1. A TELEPÜLÉS KIALAKULÁSA ÉS FEJLŐDÉSE A XV. SZÁZADIG

Lövő határában az első megtelepedés nyomai a késő vaskorból származnak, amikor a Balkén felől kelták érkeztek és állandó lakóhelyeiket a magaslatokon épített földvárakban rendezték be. A Dunántúlon ezeket az objektumokat a későbbiekben „Várhely”-nek nevezték. A lövői várhely egy, a mai településtől északkeletre található magaslaton állt (BIHARI 2009), amely egy kúpszerűen kiemelkedő központból, illetve több, árok és földsánc együttese által képzett, a peremek felé egyre nagyobb sugarú koncentrikus védvonalakból állt.

A rómaiak az i.e. II. évtizedben foglalták el Pannóniát és alapították az első coloniákat, a környékünkön Savariát (Szombathely) és Scarbantiát (Sopron). A központok kialakítása után megindult az azokat összekötő úthálózat létesítése. Valószínűleg római kori a mai 84-es főút ősi nyomvonala is, amely az ókorban Vindobonából (Bécsből) kiindulva és Scarbantiát és Bassianát (Sárvár) érintve vezetett Pelsoig (Balaton). Az út menti órállomásokból kettő jutott a község mai területére. Az egyik a már létező „Várhelyre” települt, a másik közvetlenül az országút mellé, a mai vasútállomás területére, amit a helyiek később „Halom”-nak neveztek el. Miután a rómaiak feladták Pannóniát, az egymást követő népcsoportok sorában a VI. század végén jelentek meg itt az avarok. Megszállták a „Várhelyet” és a „Halmot”, de egy új telepet is kialakítottak a Kardos-ér mellett, a mai Fő utca mentén (MOHL 1930).

A Nyugat-Dunántúlt 907-ben megszálló magyarság több, egymással párhuzamos védelmi sávot, gyeput épített ki nyugat felé, és a védműveken az átjárást a megerősített kapuvárosok felügyelték. Ilyen település volt a Répcevidékét vigyázó Lövő, amelynek stratégiai jelentőségét jól mutatja, hogy első ismert írásos említése a magyar államalapítás előtti időkből származik. Egy 950-ben írott német krónikában szerepelt annak kapcsán, hogy az akkoriban sárvárinak nevezett úton vonuló német sereget Lövő mellett („ad Lova”) avar-magyar csapatok támadták meg. A forrás egyúttal azt is jelzi, hogy a honfoglalás után a magyar vezető réteg avar, majd később besenyő nyilasokat – „lövő”-ket – telepített a nyugati végek védelmére. Innen ered a település neve. Lövő órállomása a „Várhely” volt, amelyre elterjed a Fel-Lövő kifejezés, a védműtől pár száz méterre, az országút és a Kardos-ér között fekvő, a katonák családjának állandó lakóhelyet biztosítóra pedig az Al-Lövő, amely nagy biztonsággal a mai zárt településsel azonosítható (MOHL 1930).

A kora középkori Lövő legfontosabb funkciója a védelem volt, más egyéb tekintetben nem számított központi helynek, vásárai nem voltak, vallásgyakorlás szempontjából pedig a szomszédos Egyházásfalu plébániájához tartozott. A tatárjárás olyannyira elpusztította a falut, hogy a lövői nyilasok egyetlen írott forrásban sem bukkantak fel többé. Az ellenség elvonulása után IV. Béla király bajor telepések hívásával népesítette be újra, akik olyannyira megváltoztatták az etnikai viszonyokat, hogy több mint egy évszázadon keresztül a településnek csak a német nyelvű változatai (Schützen, Geschiess) fordulnak elő a korabeli kútfókban. A fel-lövői őrállomás megszűntével a falu stratégiai jelentősége csökkent, így Lövőt az utolsó Árpád-házi királyok egyike eladományozta, és egészen a XIX. század második feléig egy-egy földesúr hatalma alatt állt.

2.2. LÖVŐ, MINT MEZŐVÁROS (XV-XVII. SZÁZAD)

Lövő számos középkori földesura közül Baksafi Ábrahám volt az első. Ő a Hédervaryaknak adományozta a falut, akiktől viszont Kanizsai János esztergomi érsek szerezte meg 1387-ben. A Kanizsaiaknak köszönhetően Lövő valamikor 1454 és 1514 között mezővárosi rangot (oppidum) kapott. Ez kiváltságokkal is járt, úgymint a vásártartási jog, illetve a téli félévben a földesúr bormérése, korcsmáltatása.

Lövő népességszámára az első közvetlen adat 1536-ból való, amikor a források 22 portáról számolnak be, ami kb. 350 fős lakónépességet feltételez, amivel a kisebb mezővárosok közé tartozott. Ezért új tulajdonosa, a Kanizsaiakhoz beházasodó Nádasdyak horvátokat telepítettek ide. Lakossága Nádasdy Tamás főurat követve áttért a lutheránus hitre.

Felső-Lövőt már 1517-ben is már csak „villa”-ként említették, és mivel később soha nem bukkant fel többé, valószínűleg a török korban végleg megszűnt. Az oppidumnak is csökkent a jelentősége, és a XVII. század első felében megszűnt a mezővárosi rangja, a XVII. század végén pedig egymás után érték a csapások. Birtokosát, Nádasdy Ferencet a Wesselényi-féle összeesküvésben történt részvétele miatt 1671-ben fő- és jószágvesztésre ítélték, ennek értelmében ugyanebben az évben kivégezték, birtokait – beleértve Lövőt – pedig elkobozta a Kamara. A rekatolizált lakosságot 1664-ben a törökök, 1683-ban pedig a kiűzésükre felbérelt francia zsoldosok fosztották ki. Az ugyanezen években dúló tűzvészek nyomán a falu teljesen elnéptelenedett.

2.3. LÖVŐ, MINT KÖZIGAZGATÁSI KÖZPONT (XVIII-XIX. SZÁZAD)

A falu 1678-ban a Kamarától Széchenyi György esztergomi érsekhez került és a mágnás família birtokában maradt 1862-ig. Az új birtokos 1691-ben kiadott egy szabadságlevelet, amely öt év adómentességet ígért az élnéptelenedett faluba települőeknek. A telepítés eredményeként 1714-ben már 458 fő lakta Lövőt. A

békés fejlődés nem tartott sokáig, hiszen 1753-ban a majorságának kiterjesztésével megnőtt munkaerőigényt a heti robot bevezetésével biztosítani szándékozó gróf Széchenyi Zsigmond az elődje által kiadott szabadságlevelet eltörölte.

Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharcban a Bécs felé menekülő Jellasics hadai feldúlták Lövőt. Az elnyomó Bach-rendszer egy postahivatal és egy zsandárállomást telepített ide, sőt egy időre járási székhellyé is vált. A falu azonban nem tudott megfelelő épületet biztosítani a hivatal számára, ezért azt átmenetileg a simasági kastélyba, majd véglegesen Csepregbe került. A község 1870-ben az utolsó birtokos Kisfaludy famíliától megvásárolva a birtokokat, független település lett.

2.4. LÖVŐ, MINT KÖZLEKEDÉSI KÖZPONT (XIX. SZÁZAD VÉGE)

1865-ben adták át a Sopron-Szombathely-Nagykanizsa városokat összekötő ún. déli vasútvonalat, amelyen Lövő állomást kapott. A kedvezővé vált közlekedésföldrajzi helyzet lényegében azonnal jelentkezett az intézményalapítási kedvben. A kiegyezés után a zsandárállomásból csendőrség lett, és ekkor vált a település körjegyzőségi és körorvosi székhellyé is. Utóbbi funkcióval együtt járt egy hatóságilag engedélyezett gyógyszertár, ami 1880-ban elkészült. Az oktatás-nevelésügy is nagyot lépett előre, hiszen 1861-ben készült el az elemi iskola. 1921-ben kettő magánadakozásból épített oktatási intézmény létesült: az Isteni Megváltó Leányai apácák által működtetett leányiskola, illetve a kisdedővő (MOHL, 1930).

Lövő dualizmus kori fejlődésének érdekessége, hogy a vasútvonal mellett fekvő környékbeli nagyobb falvakkal (pl.: Bük, Nagycenk) ellentétben itt először nem a nagyipar, hanem a közintézmény-hálózat fejlődött nagy ütemben. A nagyipari munkaadók elmaradása azt eredményezte, hogy Lövőn nem jelentkezett az ipari falvakra jellemző népességrobbanás, hiszen lakosság száma 1870 és 1920 között 1153 főről 1512 főre emelkedett, ami a korszakban korántsem kiugró, 31 %-os növekedést jelent. Hozzá kell azonban tenni, hogy ezt a népességszámot a mai Lövő sem érte még el.

2.5. LÖVŐ, MINT IPARI KÖZPONT (XX. SZÁZADTÓL)

A XIX. században közigazgatási és közlekedési központtá vált Lövő az ipari centrummá válás útján 1924-ben indult el, amikor Horváth Ferenc lövői származású budapesti acéláru-kereskedő készyárat létesített itt. A munkáslétszám a kezdeti 5 főről 1930-ra 60-ra, 1943-ra pedig 130 főre emelkedett (REGIOPLAN 2005), és ez az üzem a helyi ipar zászlóshajója, sőt sokáig egyetlen jelentős szereplője lett.

A II. világháború után a készyárat államosították, és az ELZETT soproni egységének a 3. számú üzeme lett, profiljában pedig a zárgyártás került az első helyre. A vállalat településen belüli hegemoniája, sőt településközi vonzó hatása tovább nőtt, és 1974-ben már 230 főnek adott munkát, amelynek 60 %-a más településről járt be (VASITERV 1974). A második legnagyobb foglalkoztató is az ipari szektorban volt érdekelt, az Építőipari KTSZ ugyanis 90 főt foglalkoztatott. A mezőgazdaság csak a harmadik helyre szorult, az Újkéri Dózsa Népe MGTSZ telepén 80 fő dolgozott.

A rendszerváltással a második és harmadik legnagyobb foglalkoztató megszűnt, illetve összezsugorodott, ugyanakkor a lövői ELZETT gyár tovább erősítette pozícióit. Az 1996-os privatizációja során a német ROTO cégcsoport érdekeltségébe került, aki új, korszerű vasalatgyárat épített, ahol különféle tetőtéri ablakokat, illetve azok kiegészítőit gyártanak. Elsősorban a ROTO-nak köszönhetően a mai Lövő társadalmának és településképeének is meghatározója az ipar.

A prosperáló ipar hatása nemcsak a gazdasági és infrastrukturális szférában, hanem a demográfiai viszonyokban is megmutatkozott (1. táblázat).

1. táblázat. Lövő és a szomszédos települések demográfiai viszonyai, 1930-1990

Table 1. Demographic conditions of Lövő and neighboring settlements, 1930-1990

Települési szint	Lakosság (fő)						
	1930	1941	1949	1960	1970	1980	1990
Lövő	1572	1600	1859	1736	1640	1493	1419
Egyházásfalva	1524	1352	1400	1299	1167	1034	904
Nemeskér	616	562	581	495	378	319	282
Sopronkövesd	1721	1649	1680	1652	1542	1318	1247
Újkér	2135	1900	1835	1696	1467	1248	1179
Völcsej	981	818	732	727	631	492	443
Gy-M-S községei	223815	223762	221156	222343	207819	196480	185316
Gy-M-S városai	142793	160002	148180	174058	201790	237071	242837
Gy-M-S összesen	366608	383764	369336	396401	409609	433551	428153

Forrás: népszámlálási kötetek

Az adatokból kitűnik, hogy a II. világháborúig az alapvetően agrárgazdaságú szomszédjai közül kettő – Újkér és Sopronkövesd – népesebb volt nála. A szocialista iparosítás időszakától kezdődően viszont Lövő megelőzte őket, és bár a városokat preferáló településpolitika következtében a megye többi községéhez hasonlóan veszített népességéből, de nem olyan mértékben. A demográfiai folyamatokban a rendszerváltás csak Lövőn jelentett trendfordulót, amikor a település átvehette az erőforrásai feletti önrendelkezést, és egy tartós vándorlási aktívummal számszerűsíthetően egy élhető, vonzó faluvá vált.

A lövői aktív keresők foglalkozási szerkezetében a megye falvaihoz, sőt a rendszerváltást követő ipari struktúraváltás után még a városaihoz képest is felülreprezentált lett az ipar a XX. század végére (2. táblázat).

2. táblázat. Lövő és a szomszédos települések aktív keresőinek gazdasági ágazatok közötti megoszlása, 1980-2001

Table 2. Distribution of active employees in Lövő and neighboring settlements between economic sectors, 1980-2001

Települési szint	Mezőgazdaság			Ipar			Egyéb		
	1980	1990	2001	1980	1990	2001	1980	1990	2001
Lövő	19,0	14,3	5,5	35,1	41,2	51,0	45,9	44,5	43,5
Egyházásfalva	43,4	33,3	11,6	23,1	26,0	44,8	33,5	40,7	43,6
Nemeskér	32,6	22,0	11,7	40,2	51,4	59,2	27,2	26,6	29,1
Sopronkövesd	23,0	20,0	5,3	27,1	26,0	43,3	49,9	54,0	51,4
Újkér	54,4	42,5	17,6	18,7	27,4	44,2	26,9	30,1	38,2
Völcsfej	41,4	30,8	9,0	27,7	34,3	40,0	30,9	34,9	51,0
Sopron-Fertődi kt.	16,7	12,5	4,7	38,0	33,0	32,5	45,3	54,5	62,8
Gy-M-S községei	33,9	27,9	10,9	29,1	28,6	44,3	37,0	43,5	44,8
Gy-M-S városai	7,6	7,2	2,1	42,9	36,3	36,1	49,5	56,3	61,8
Gy-M-S összesen	18,6	15,2	5,8	37,1	33,3	39,5	44,3	51,5	54,7

Forrás: népszámlálási kötetek

A megyei és az országos folyamatoktól eltérő irányú a foglalkozási átrétegződés, hiszen itt az ipari dolgozók aránya a Kádár-korszak utolsó évtizedétől nem zsugorodott, hanem inkább növekedett, így az agrárium csökkenő volumenével felszabadult keresőket nem a tercier szektor, hanem az ipar szívta fel. Ez a megállapítás nemcsak Lövőre, hanem szinte valamennyi szomszédos falura is igaz, amelyeken – Sopronkövesd kivételével – nem volt számottevő ipari tevékenység. Ez egyféleképpen magyarázható: Lövő egyre erősebb munkaerővonzó-képességével.

2.6. LÖVŐ, MINT KISTÉRSÉGI MIKROKÖZPONT (XXI. SZÁZAD)

Lövő központi funkciói a rendszerváltás után mennyiségileg, minőségileg és területi kiterjedésükben egyaránt gyarapodtak (3. táblázat).

Az 1966-tól Nemeskérrel alkotott tanácsa 1990-ben Völcsfejjel alakult át körjegyzőséggé. Az oktatási funkció is erősödött, hiszen a körjegyzőséghez tartozó településekkel fenntartott körzeti általános iskola és óvoda 2005-ben kiegészült a Vas megyei Simasággal, 2007-ben pedig Nagylózzsal. Utóbbi faluban a feladatellátási hely tagintézményként megmaradt. Az ezredfordulón Lövőnek még nem volt egyetlen mikrotérségi közszolgáltatási szerepköre sem, innentől kezdve viszont anyagi helyzeténél fogva kifejezetten ambicionálta azok minél szélesebb körű kiépítését. 2009-ben négy ilyen szerepköre volt, amelyek közül mindössze egy – a rendőrség – irodája volt régebbi épületben, míg a mentőállomás a célra épített létesítményben, a családsegítő és gyermekjóléti szolgálat és a Győr-Moson-Sopron Megyei Munkaügyi Központ Soproni

Kirendeltségének Ügyfélszolgálatát a 2007-ben újonnan létesített Lövői Szolgáltató és Kulturális Központban kapott helyet.

3. táblázat. Lövő közszolgáltatásainak központi funkciói, 2009

Table 3. Central functions of Lövő 's public services, 2009

Központi funkció	Hatókör	Alapítás éve
Körjegyzőség/közös önkormányzati hivatal	térségi (2 település)	1990
Körzeti iskola	térségi (5 település)	2005
Mentőállomás	mikrokörzeti (17 település)	2001
Körzeti megbízott	mikrokörzeti (17 település)	2002
Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálat	mikrokörzeti (17 település)	2003
Munkaügyi Központ Képviselete	mikrokörzeti (17 település)	2004

Forrás: saját felmérés

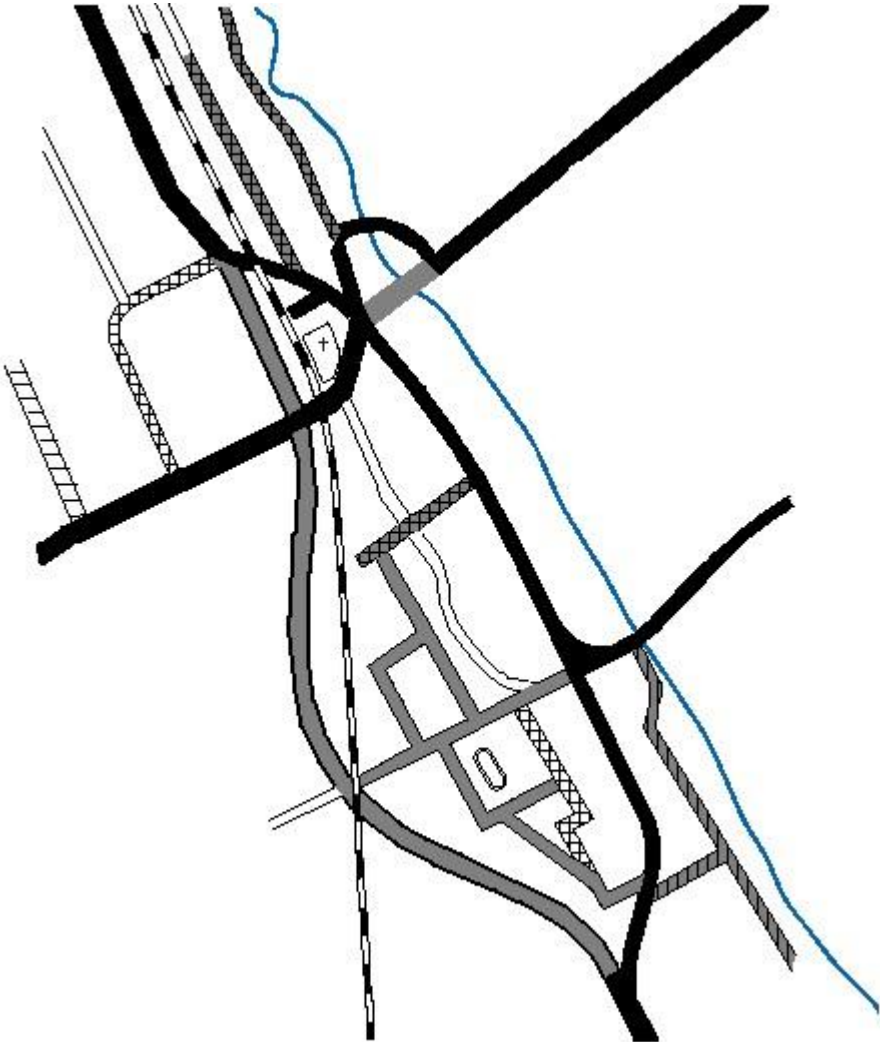
A település új évezred eleji szerepköri gazdagodásának következménye, hogy Lövő a mikrokörzetéhez tartozó 16 településsel együtt 2007-ben kezdeményezte a Sopron-Fertődi kistérségből történő kiválását, Lövő-Iváni néven egy önálló LAU 1-es területi szint létrehozását. Több, elsősorban intézményi hiányosság (pl. okmányiroda) miatt az országgyűlés végül nem engedélyezte a végrehajtást. Az elutasító döntéstől függetlenül azonban ténykérdés, hogy a nem egészen másfél ezres község egy évtized alatt olyan intézményhálózatot alakított ki, amely egy bő tízezres lakosságszámú térségre fejtett ki vonzó hatást, pont akkorára, mint a szomszédos Csepregi kistérségre annak két 3200-3300 fős társközpontja, Bük és Csepreg együttesen.

3. TELEPÜLÉSFÖLDRAJZI ÁTTEKINTÉS

3.1. TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSFÖLDRAJZI VIZSGÁLATA. A TELEPÜLÉS EGYKORI FUNKCIÓINAK EMLÉKEI A MAI TELEPÜLÉSKÉPEN

Mivel a települések életében az utcahálózat állandóbb alaktani tényező, mint az épületek, az alaprajzi vizsgálatokkal következtetni lehet a lakott hely egykori funkcióira, illetve azok változásaira (MENDÖL 1963, CSAPÓ 2004, CSAPÓ 2005, LENNER 2013). Lövő esetében is célszerű egy ilyen vizsgálatot elvégezni (1. ábra).

1. ábra. Lövő utcahálózatának fejlődése 2024-ig
 Figure 1. The development of Lövő's road network until 2024

Forrás: korabeli térképek alapján saját szerkesztés.

Jelmagyarázat:

	XVIII. század vége (1784)
	XIX. század vége (1880)
	XX. század közepe (1941)
	XX. második fele (1974)
	2009
	2024

Lövő településének első lakosai vélhetően az avarok voltak, akik a Kardos-ér jobb partján, a mai – korábban a balatoni út egy szakaszát is képező – fő utca mellé építették fel hajlékaikat. A település ekkor vált útmenti faluvá, amelyet a honfoglalás után s megtartott, hiszen a növekedése továbbra is egy kitüntetett irányban, lineárisan történt. Az areális kiterjedésnek elsősorban fizikai korlátai voltak: a Kardos-ér által veszélyeztetett területre, a patak bal partjára ma sem kúszott át a település.

Lehet, hogy már előbb, de a XV-XV. századtól – Lövő mezővárossá válásától – biztosan a fő utca a település központi részén kiszélesedve piacteret formált. Ez a mértani központ egyúttal az oppidum funkcionális súlypontja is lett. Itt épült fel a templom, illetve a mai intézmények elődeinek a zöme is. Az I. (1784) és a II. katonai felmérés (1860) között Lövő beépített területe alig változott, némileg a fő utca mentén növekedett. Az 1883-as állapot már nagyobb eltérést mutat, hiszen a vasút 1865-ös megnyitásával a falu északi részén felépült a vasútállomás. Mivel azonban a vasút megjelenése nem ipar-, hanem intézménytelepítéssel járt együtt, egyrészt csak a lakóöv nőtt meg az állomás irányába (Vasút utca), másrészt viszont a településközpont centrum jellege tovább erősödött (elemi iskola, gyógyszertár stb.).

A két világháború között Lövő beépített területének inkább a minőségi fejlődése volt szembeűnő. Mindössze egy – a Mező – utcát alakították ki, amely gyorsan kiépült és csakhamar összekapcsolódott a Fő utca beépített területével. A település északi részén nagyobb változások történtek, hiszen a kőgyár főút menti, vasútállomással szembeni felépítésével egy új funkció, az ipari terület jelent meg a faluban. A gyárat az akkori településtesttől távolabb, a főút üresen álló nyugati oldalára húzták fel, ám a főút tőle délre eső – immár Kossuth utcának nevezett – szakaszán új lakóházsorról csakhamar összekapcsolódott a régi településrészszel, csakúgy, mint vele szemközt a Vasút utca, amely megnyúlva elérte az állomást. A Horthy-rendszerben ipari faluvá váló Lövő területi expanziója tehát továbbra is észak-déli irányú volt, így a település útmenti falu jellege tovább erősödött. A településközpont is markánsabbá vált, újabb közintézmények (elemi iskola, leányiskola, óvoda) telepedtek meg ott.

A II. világháború utáni két évtizedben volt az újkori Lövő legnagyobb területnövekedése. Az expanzió elsősorban nem az ipari, hanem a lakóövezetnek köszönhető. Mivel a nagyarányú építkezések csökkenő lakosság szám mellett zajlottak, a lakáshelyzet ugrásszerűen javult. Az új lakóövezetek helyét döntően befolyásolta, hogy az 1960-as években megépítették a 84-es főút déli szakaszát, így amellet, hogy Lövő útféle faluvá vált, a főút új nyomvonala és a Fő utca között fel lehetett tární olyan tömbbelsőket, amelyekből új utcákat alakíthattak ki. Ekkor került sor a sportpályát övező utcák (Sport utca, Kert utca, Árpád sor) kialakítására és beépítésére, amelyek derékszögű vonalvezetésükkel emlékeztetnek tervezett mivoltukra. A település északi részén is bővült a lakóterület a Kossuth, valamint a Vasút utca mentén. Az intézményhálózat

fejlesztése jelentősen elmaradt a lakásállomány megújulásának ütemétől. Mindössze két jelentősebb építkezés volt ezen a téren, (1962: tűzoltószertár, 1973: községi tanács), de mivel mindkettő a Fő utcába vagy közvetlenül mellé került, a településközpont további funkciókkal gazdagodott.

Az 1970/80-as évek fordulóján a lakóterület lendületes bővülése folytatódott. A 84-es főúttal párhuzamosan nyitották meg a Petőfi utcát. A Fő utcával párhuzamosan, a vasút felé is nyílt egy utca, a Szent István, valamint az Ady, amely a vasútvonalig elnyúlik. A korszak legfontosabb településmorfológiai emléke, hogy Lövé történetében a beépített terület kiterjedésében a hagyományos észak-déli mellett a kelet-nyugati is hangsúlyt kapott. A közintézmények fejlesztésében is történt előrelépés: a Fő utcában felépült az új iskola, illetve áruház, melyek ocka formájukkal korjelző építmények.

A rendszerváltás óta a település népességszámának és ipari potenciáljának növekedésével párhuzamosan továbbra is a lakó- és az ipari öv területe nőtt a legdinamikusabban, és mindkettő immár a 84-es főút nyugati, Völcsej felé eső oldalán. A folyamat különösen az ezredforduló után gyorsult fel, amikor a Kossuth utca és a Völcseji út kereszteződésénél több üzem (Extrakt Bau stb.) megtelepedésével az addig csak a ROTO névvel fémjelzett ipari öv erőteljesen megnyúlt, továbbá, amikor ezen új övezet mögött egy teljesen új – a jeles helyi plébános és helytörténész, Mohl Adolfról elnevezett – utcát megnyitották a 2000-es évek közepén. Az utca csakhamar beépült és a 2020-as évek elején ezzel párhuzamosan Völcsej felé egy újabb, a későgyár alapítójának Horváth Ferencnek a nevét viselő utca nyílt, amelyen házhelyeket mértek ki és elkezdett benépesülni.

3.2. A TELEPÜLÉS MAI SZEREPKÖREI

3.2.1. Ipari funkció

A hagyományoknak megfelelően a tíz legnagyobb lövéi foglalkoztató között az ipar hegemoniája figyelhető meg a 2009-es és a 2024-es vizsgálat alkalmával egyaránt (4. táblázat). Jelentő változások azonban láthatók a két adatsor között.

2009-ben a tíz legnagyobb mind a négy iparban érdekelt benne volt az első tízben, sőt, ha a valójában a ROTO anyacégtől csak könyveléstechnikailag leválasztott, kereskedelmi részleget is idevesszük, akkor a két lista teljesen lefedte egymást. Nemcsak az iparon, hanem az egész település gazdaságában belül erős volt a ROTO hegemoniája. Örvendetes volt viszont az, hogy a mezőgazdaság ágazatilag megújulva felkerült a listára, mint ahogy a régebbi, a község nevével már szervesen összeforrt vállalatok (sütőüzem, takarékszövetkezet) is.

4. táblázat. Lövő tíz legnagyobb foglalkoztatója, 2009 és 2024

Table 4. Lövő's ten largest employers, 2009 and 2024

2009			
Sorsz.	Cégnév	Profil	Foglalkoztatottak száma (fő)
1.	ROTO Elzett Certa Kft.	ipar (vasalatgyártás)	714
2.	ROTO Elzett Kereskedelmi Kft.	szolgáltatás (fémáru-kereskedelem)	69
3.	Műforg Ezredév Kft.	ipar (fémáruk gyártása)	30
4.	Extrakt Bau	ipar (földmunkák, útépítés)	29
5.	Lövér Sütő Zrt.	ipar (pék- és cukrásztermékek)	24
6.	Táp Kft.	mezőgazdaság (pulykatenyésztés)	21
7.	Soproni Vízmű Lövői Üzemévrn.	szolgáltatás (ivóvízszolgáltatás)	20
8.	Schnell COOP	szolgáltatás (benzinkút üzemeltetés)	15
9.	Lövő és Vidéke Tak. szöv.	szolgáltatás (bankügyletek)	14
10.	Menyhárt Kft.	szolgáltatás (árufuvarozás)	7
Összesen			943 (100 %)
Ebből ipar			797 (84,5 %)
2024			
Sorsz.	Cégnév	Profil	Foglalkoztatottak száma (fő)
1.	ROTO Elzett Certa Kft.	ipar (vasalatgyártás)	636
2.	ROTO Elzett Vasalatker Kft.	szolgáltatás (fémáru-kereskedelem)	57
3.	TAK Kft.	mezőgazdaság (takarmányelőállítás és állattenyésztés)	25
4.	Gallgarden Kft.	mezőgazdaság (állattenyésztés)	17
5.	Extrakt Bau	ipar (gépi földmunka és csatornafektetés)	12
6.	Tuti Olaj Üzemanyagtöltő Bt.	szolgáltatás (üzemanyag-kereskedelem)	10
7.	Takács Vilmos	szolgáltatás (gazdabolt)	9
8.	Szilveszter Transz Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	szolgáltatás (fuvarozás, gépi földmunka, hulladékgyűjtés)	9
9.	PÁ-TAK Takarmánygyártó és Értékesítő Kft.	mezőgazdaság (takarmányelőállítás és állattenyésztés)	7
10.	Kakai Fa kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	faárkereskedelem	5
Összesen			787 (100 %)
Ebből ipar			648 (82,3 %)

Forrás: a Lövői Körjegyzőség, illetve a Lövői Közös Önkormányzati Hivatal adatszolgáltatása alapján saját összeállítás

2024-ben a lövői TOP 10 súlyában, szerkezetében és szereplőit tekintve is alaposan átalakult. Az első szembevetendő adat, hogy a 10 legnagyobb foglalkoztató

munkavállalóinak száma egyhatodával csökkent 2009-hez képest. Ennek legfőbb oka a 2020/21-ben dühöngő COVID-19 világjárvány, illetve a 2022-es energiaválság. Ezen az alacsonyabb bázison az ipar, illetve azon belül a ROTO aránya változatlan maradt, a település egészének ipari súlya és térségi munkaerővonzása viszont csökkent.

Új, elsősorban mezőgazdasági szereplők jelentek meg a listán, ami örvendetes jelenség. Ellenben szomorú, hogy kettő, a település gazdaságának évtizedeken keresztül jellegadó szereplője, a takarékszövetkezet és a sütőüzem megszűnt.

Lövő gazdasága a 2020-as években is egy nagyfoglalkoztató és több kisvállalkozás kombinációjával jellemezhető, tehát erősen duális szerkezetű. Ez erősen megnöveli a település kitettségét. Szükség lenne újabb vállalatok Lövére telepítésére, a helyi gazdaság diverzebbé tételére.

3.2.2. Közszolgáltatási funkciók

A település ezredforduló után kiépített közszolgáltatási központi funkciói nagyrészt változatlanok szereplőit és az ellátott területet tekintve egyaránt. A Nemeskérrel és Völcsejjel közös hivatalt a körjegyzőségek 2013-as átalakításával kialakított közös önkormányzati hivatalok rendszerében is sikerült fenntartani. A három település közel hat évtizedes együttműködése az adminisztrációs feladatok ellátásában kiállta az idő próbáját.

Ugyanez igaz az iskolára, az óvodára és a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatra is. 2009 óta új intézmény az óvoda intézményegységeként kialakított bölcsőde. Intő jel viszont, hogy a belügyminisztérium a lövői rendőrségi körzeti megbízotti irodát átköltöztette Sopronkövesdre.

3.3. A NÉPESSÉG JELLEMZŐI

Lövő rendszerváltás utáni demográfiai viszonyainak bemutatását érdemes többféle összehasonlítással megtenni (5. és 6. táblázat).

Az első megállapítás az lehet, hogy Győr-Moson-Sopron (vár)megye demográfiai értelemben is a rendszerváltás fő nyertese. A nyugati határszél felértékelődésének köszönhetően a (vár)megye egésze és azon belül a községek és a városok egyaránt folyamatosan tudták növelni népességüket az elmúlt bő három évtizedben.

Mivel az élveszületés és a halálozás különbözete, azaz a népesség természetes változása csaknem minden településen negatív értéket mutat, a népesség egyetlen növekedési forrása a bevándorlás lehet. A (vár)megye városi és községi népességnövekedési folyamatokkal szemben Lövő és a környékbeli települések demográfiai folyamatai időben összetett, változó folyamatnak mondható.

5. táblázat. Lövő és a szomszédos települések demográfiai viszonyai, 1990-2022
 Table 5. Demographic conditions of Lövő and neighboring settlements, 1990-2022

Települési szint	Lakosságszám (fő)			
	1990	2001	2011	2022
Lövő	1419	1424	1425	1385
Egyházásfalu	904	906	877	865
Nemeskér	282	236	211	188
Sopronkövesd	1247	1248	1186	1413
Újkér	1179	1108	998	971
Völcsej	443	410	354	401
Gy-M-S községei	185316	190001	181575	198003
Gy-M-S városai	242837	244705	266410	267942
Gy-M-S összesen	428153	434706	447985	465945

Forrás: népszámlálási kötetek

6. táblázat. Lövő népességszám-változása demográfiai összetevők szerint, 2001-2011

Table 6. Changes in the population of Lövő according to demographic components, 2001-2011

Települési szint	Lakónépesség, 2001	Élveszületés	Halálozás	Természetes szaporodás, illetve fogyás	Vándorlási különbözet	Lakónépesség, 2011
Lövő	1 424	110	191	-81	82	1 425
Egyházásfalu	906	89	118	-29	-	877
Nemeskér	236	18	48	-30	5	211
Sopronkövesd	1 248	72	204	-132	70	1 186
Újkér	1 108	59	150	-91	-19	998
Völcsej	410	25	60	-35	-21	354
Gy-M-S községei	177581	16788	25251	-8463	12457	181575
Gy-M-S városai	261192	27 216	31 998	-4 782	10 000	266 410
Gy-M-S összesen	438 773	44 004	57 249	-13 245	22 457	447 985

Forrás: népszámlálási kötetek

1990-2011 között Lövő folyamatosan növelni tudta a népességét, a környező településeké viszont csökkentek. Ezt az erős bevándorlásnak köszönheti, amelyet rajta kívül csak Sopronkövesdet jellemezte ekkor, de utóbbi a természetes fogyását nem tudta ebből a forrásból pótolni. A rendszerváltás utáni

kettő évtized demográfiai szempontból Lövőé volt a Répce-sík északi részén, lakosságszámbeli előnyét tovább növelte a szomszédjaival szemben.

2011-2022 között viszont a térség népesedési folyamatai letértek a megyei folyamatok útjáról, hiszen csaknem valamennyi itteni község veszített népességéből. Kivételt ez alól Völcsaj és Sopronkövesd jelenti. Utóbbi 11 év alatt csaknem ötödével tudta gyarapítani lakosságszámát és a II. világháború óta először ismét megelőzni a szomszédvár Lövőt. A magyarázat vélhetően az aktív településpolitikában rejlik, hiszen Sopronkövesden új, hatalmas lakóövezeteket jelöltek ki, amelyeket az ideköltözők elkezdtek benépesíteni, míg Lövőn a telekkimérés ehhez képest késett és jóval kisebb volumenű. Demográfiai súlya és térségi szerepkörei alapján a 2020-as évekre Sopronkövesd Lövő valódi vetélytársává vált.

3.4. BEÉPÍTÉSI MÓDOK

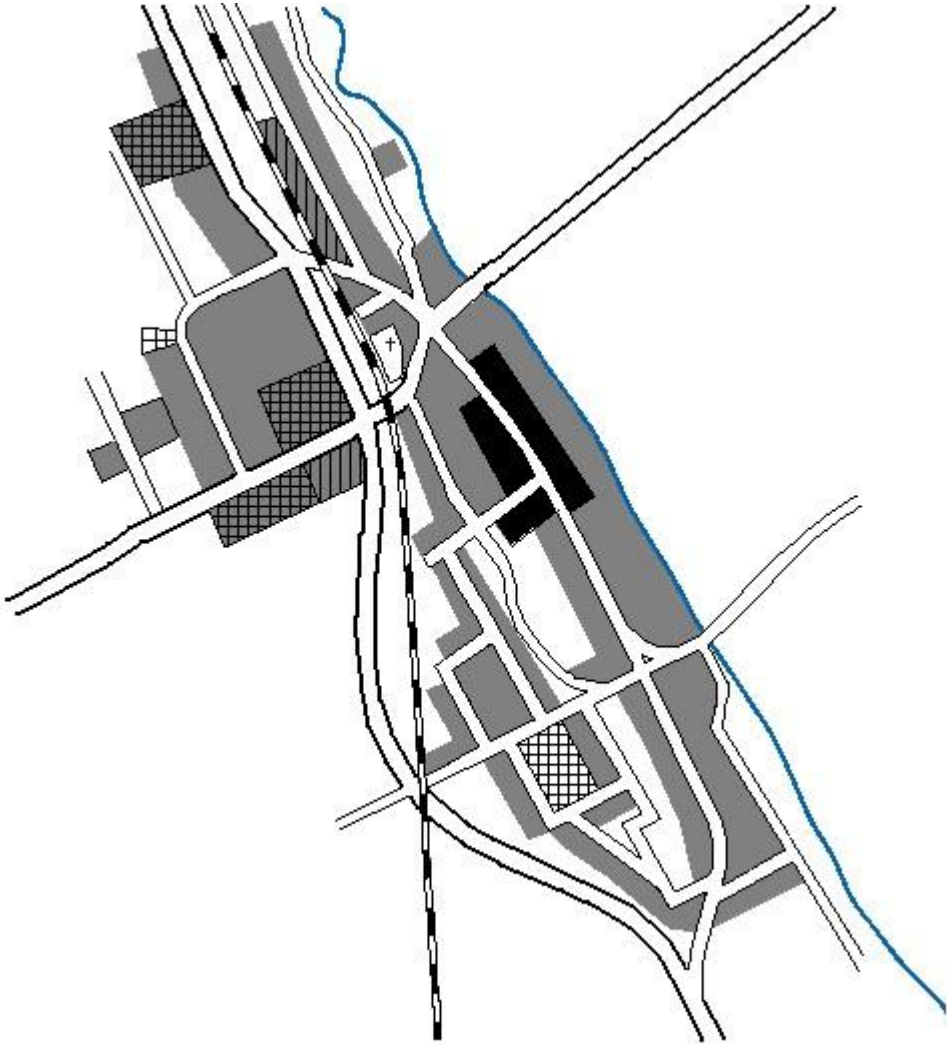
A település központi funkciói közül a legnagyobb tradíciókkal a közlekedési csomópont, illetve a közszolgáltatási rendelkezik. Előbbi elsősorban a vasút XIX. századi megjelenésével függ össze, amikor a település északi részén felépült a vasútállomás. A motorizáció terjedésével szükség volt a 84-es főút Lövőt elkerülő szakaszának megépítésére, így a Kőszeg-Kapuvár és a Sopron-Balaton út csomópontjában is kialakult a gépjárműforgalom kiszolgálására szolgáló terület (benzinkút, trafik, gyorsbüfé). Az oktatási intézmények, a Napsugár Óvoda és Bölcsőde és az általános iskola mindegyike a Fő utcában található. Lövő XX. század eleji iparfaluvá válásakor egy zöldmezős beruházás keretében jött létre az ipari terület, amely napjainkban is szinte kizárólagosan összpontosítja a szekunder funkciókat.

A települést és térségét ellátó igazgatási intézmények (közös önkormányzati hivatal, családsegítő és gyermekjóléti szolgálat) a Fő utcában vannak, akárcsak az egészségügyi ellátás (orvosi rendelő, gyógyszertár), csak a mentőállomás nem a településközpontban található. Az egyházi, kulturális, kereskedelmi és a pénzügyi szolgáltatások tekintetében a Fő utca szerepe kizárólagos.

Lövő településtestén belül mindössze három beépítési mód különíthető el:

- 1) *Tömbös*: kizárólag az ipari telephelyekhez, illetve a közintézményekhez kötődik, így elhelyezkedésük is két helyen összpontosul. Az ipari üzemek tömbjei a 84-es főút (Kossuth utca) nyugati oldala és a Kőszeg-Kapuvár közti út (Völcsaji utca) által bezárt zónában helyezkednek el, meglehetősen egységes karaktert adva a falu ezen részének. Az intézményeknek helyet adó épületek már korántsem ilyen egységesek, hiszen lakóházak közé ékelődnek be. A tömbös beépítés terjedése közel húsz éve megállt, sem új ipari létesítmény, sem közintézmény, sem lakóépület nem létesült ilyen beépítési módban.

2. ábra. Lövő funkcionális övei, 2024
 Figure 2. Functional zones of Lövő, 2024

Forrás: korabeli térképek alapján saját szerkesztés

Jelmagyarázat:

	Településközpont
	Lakóterület
	Ipri terület
	Közlekedésforgalmi terület
	Rekreációs terület

- 2) *Fésűs*: a mezőgazdasági termelési módra utaló beépítési értelemszerűen a falu legrégebbi részén, azaz csak a Fő utca egy-egy kisebb szakaszán maradt meg.
- 3) *Családi házas*: a lakóövezet nagy része teljes egészében családi házakból áll. A lakásállomány közel fele 40 évnél fiatalabb, továbbá az építési kedv kis mértékű időbeli hullámzásainak köszönhetően az átlagos magyar faluhoz képest Lövé településképét teljes egészében nem uralják az 1960/70-es években épült típusházak, hanem csak egyes részeit, úgymint a Kossuth utcát, illetve a Fő utca némely szakaszát. Ha ez utóbbtól elindulunk nyugati irányba, egyre fiatalodik a lakásállomány, nagyjából egységes „rétegeket” építve a településmagra. Ez az egyetlen beépítési mód, amely napjainkban is terjeszkedik, az újonnan megnyitott Horváth Ferenc utca révén, Völcsej irányába.

Mivel a szocialista rendszerben Lövőn nem volt állami lakásépítés, a településen sem a tömbös, sem pedig a sorházas beépítési mód nem jelent meg és ma sincs. A környező települések közül Völcsej, de főleg Sopronkövesd jeleskedik lakóházak építésében, utóbbiban a tömbös beépítési mód is terjed.

3.5. FUNKCIONÁLIS MORFOLÓGIA

A település funkciói és beépítési módjai alapján 2024-ben Lövé beépített területe az alábbi öt funkcionális övre tagolható (2. ábra).

- 1) *Településközpont*: kis kiterjedésű, a Fő utca egykori vásártérre szélesedő, kb. 100 méter hosszú szakaszát foglalja el, ugyanakkor a falu csaknem a falu valamennyi központi funkcióját összpontosítja, így erős city-funkciója van. Érdekes, hogy a régi és az új szerepkörök egyaránt a lakóövezetbe szigetszerűen ékelődnek be, így különösen a kereskedelem esetében gyakori, hogy a családi ház átalakításával jött létre az üzlethelyiség, majd alakult át lassan tényleges portállá. A folyamat az elmúlt másfél évtizedben semmit sem változott, legfeljebb az újabb funkciók megtelepedése lassult le. A településközpont az utóbbi időben inkább minőségileg, semmint területileg fejlődött. Mivel az utca elég széles, viszonylag sok a parkolóhely, így szükség esetén terjeszkedni is tud, sőt tudatos tervezéssel az egykori mezőváros piacterét modern kisvárosi központtá lehetne varázsolni.
- 2) *Lakóterület*: Lövé legnagyobb, a településtest közel $\frac{3}{4}$ -ét elfoglaló terület, így tényleges övet képez. Az ősi településmag, a korábban a távolsági út egy szakaszát képező Fő utca először csak észak-déli irányban terjedt ki, majd az 1960/70-es évektől kelet-nyugati irányban is. A XX. század első felében aztán átlépett a 84-es nyugati oldalára is, és jelenleg ez a fő expanziós zónája. Mivel a lakásépítési kedv időben nem mutatott nagy kilengéseket, a lakásállomány viszonylag fiatal és magas

komfortfokozatú. A lakóövezet kiterjesztésére a keleti irány – a Kardos-ér lapálya – kivételével minden irányban lenne lehetőség, de településföldrajzi szempontból igazán a nyugati és a déli lenne érdekes, hiszen akkor Völcsejjel, illetve Nemeskérrel gyakorlatilag összeérne, és szinte egy olyan szuburbán jellegű településhalmaz jönne létre a rurális térben, mint a Fertő-környékén. Az utóbbi évtizedekben ebbe az irányba mutató folyamatok indultak el, hiszen egyik oldalról a lövői Mohl Adolf, majd a Horváth Ferenc utca megnyitása, a másiktól pedig a völcseji Fő utca növekedése azt eredményezte, hogy a két település beépített területe kb. 200 m-re megközelítette egymást. Nemeskér és Lövő között ilyen építési kedv egyik helység irányából sem tapasztalható. A lakóövezet Lövő egyetlen olyan funkcionális övezete, amely az utóbbi évtizedekben számottevően bővült.

- 3) *Ipari terület:* csíráit az 1924-ben alapított késgyár vetette el a 84-es út nyugati részén. Innen kiindulva terjeszkedett maga az üzem is, és ide vonzott újabb nagy területigényű tevékenységeket (pl TŰZÉP) is. A rendszerváltás után Lövő az ipartelepítés egyik centruma maradt, és az ide költöző cégek szintén az egykori késgyár környékét választották, így a Kossuth és a Völcseji utcák találkozási zónája a mai Lövő jellegadó ipari övezete lett, ahol a térbeli növekedésnek dél felé, a 84-es út mentén ideálisak a feltételei. Erre azonban az elmúlt 20 évben nem volt szükség, mert azóta nem volt jelentősebb ipari beköltöző a községben.
- 4) *Közlekedésforgalmi terület:* két helyen jelenik meg, a település északi és nyugati részén. Előbbi a vasútállomást és a vasúti közlekedést kiszolgáló épületegyüttest jelenti, amelyek a GySEV kezelésében az évezred elején megújultak, így funkciójuk mellett igazi ipari műemléki jelleget is kaptak. A másik ilyen terület már a gépjármű közlekedésre alakult ki a két országút kereszteződésében, és egy benzinkutat és autós-pihenőt jelent. A két közlekedésforgalmi területet az ipari terület kapcsolja össze.
- 5) *Rekreációs terület:* a legkisebb kiterjedésű zóna, és mindössze két helyen jelenik meg. A régebbi a település déli részén a labdarúgó- és teniszpálya együttese, míg az új a Mohl Adolf utca végén található játszótér.

ÖSSZEGRZÉS

Lövő 2009-ben és 2024-ben végzett településföldrajzi vizsgálat alapján a következő főbb állítások tehető, illetve következtetések vonhatók le:

- Történeti településföldrajzi vonatkozásban kijelenthető, hogy Lövő településképe, utcahálózata a település méretéhez képest strukturált, amely köszönhető többek között annak, hogy ókori előzmények után a magyar államalapítás előtt jött létre, korábban mezővárosi címmel és évszázados ipari múlttal rendelkezik.

- Települési funkciók esetében a közszolgáltatási és ipari szerepkörök a legerősebbek, de az utóbbi évtized során mindkettőben némileg gyengült a pozíciója, abszolút értelemben és a szomszédos Sopronkövesddel szemben relatív értelemben is.
- A demográfiai folyamatok alapján az a konklúzió, hogy a rendszerváltás utáni első két évtizedben Lövé népeséggyarapodása töretlen volt, az utóbbi dekádban viszont erőteljesen csökkent. Ugyanebben az időszakban a szomszédos sopronkövesdé közel 20-kal nőtt. Nem tudjuk, hogy ez csak egyszeri különleges adat vagy egy demográfiai trendforduló kezdete.
- A beépítés vonatkozásában megállapítható, hogy Lövé strukturált településképét viszonylag kevés beépítési mód színesíti, az igazán városi beépítési módok, a tömbös és a sorházas formák hiányoznak. Talán érdemes lenne meghonosítani azokat.
- Funkcionális morfológiai szempontból a viszonylag kicsi, falusi méretű településtest jól tagolható övezetekre, ami az urbánus fejlődés következménye, ugyanakkor figyelmeztető jel, hogy a beépített terület növekedése bő másfél évtizede leállt. Ezt lehetne/kellene tudatos és proaktív településfejlesztési beavatkozásokkal ismét lendületbe hozni, hogy folytatódni tudjon az a fejlődési sikertörténet, amit másfélszáz éve a vasút alapozott meg és az éppen idén száz éve alapított kőgyár indított el.

IRODALOMJEGYZÉK

- BIHARI I.** szerk. (2009): Sopron-Fertőd kistérség. Sopron-Fertőd Többcélú Kistérségi Társulása, Sopron, 112 p.
- CSAPÓ T.** (2004): Néhány gondolat a hazai városok beépítéséről. In: Területi Statisztika VII. évf./4. sz., pp. 332-351.
- CSAPÓ T.** (2005): A magyar városok településmorfológiája. Savaria University Press, Szombathely, 201 p.
- DÖVÉNYI Z.** szerk. (2010): Magyarország kistájainak katasztere. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest, 876 p.
- LENNER T.** (2013): Néhány gondolat a történeti településföldrajzi vizsgálatokhoz. In: Településföldrajzi Tanulmányok II. évf./1. sz., pp. 126-134.
- MAROSI S. – SOMOGYI S.** (1990): Magyarország kistájainak katasztere. Akadémiai Kiadó, Budapest, 612 p.
- MENDŐL T.** (1963): Általános településföldrajz. Akadémiai Kiadó, Budapest, 567 p.
- MOHL A.** (1930): Lövé története. Győregyházmegyei Alap Nyomdaműintézete, Győr (Hasonmás kiadás: Lövé Község Polgármesteri Hivatala, 2008)

- NÉMETH S. – KOCSIS Zs.** (2010): A sikeres településfejlődés egyi lehetséges útja: mezővárosból iparfalu – Lövő településföldrajzi vázlata. In: Csapó T. – Kocsis Zs. szerk: A településföldrajz aktuális kérdései. Savaria University Press, Szombathely, pp. 241-254.
- REGIOPLAN** (2005): Lövő összevont rendezési és településszerkezeti terve. Regioplan Kft., Győr, 96 p.
- VASITERV** (1974): Lövő község összevont rendezési terve. Vasiterv, Szombathely, 85 p.
- KSH** (1920-2022): Sopron, illetve Győr-Moson-Sopron megye 1920-2022 közötti népszámlálási kötetei

Jogszabályok

2012. évi XCIII. törvény a járások kialakításáról, valamint egyes ezzel összefüggő törvények módosításáról